

A ma problémája: az őskutatás — Saha nem tapasztalt mértékben megnövekedett az anyakönyvi hivatal és a plébániák forgalma — A legtöbben a belvárosi plébániát keresik fel, ahol már 1713 óta folyik az anyakönyvezés

(A Délmagyarország munkatársától) A lelkészek részéről vezetett házassági, születési és halálzási könyvek hiteles bejegyzése már a kereszténység első századaitól kezdve használatos. A régebbi időkben a lelkészek által vezetett anyakönyvet nem egységesen, nem egy meghatározott rendszer szerint vezették. A külső forma ugyszólván országunkint, egyházmegyénkint változott egész 1827-ig.

Ekkor ugyanis Magyarországon az 1827:XXIII. törvénycikk egységesen szabályozta az egyházi anyakönyvezést.

Az állami anyakönyvezés csak jóval később, 1894-ben kezdődött, formáját az 1894:XXXI., XXXII., XXXIII. törvénycikkek határozták meg, úgy, hogy 1895 október elsejétől kezdve kizárólag az állami anyakönyvek tanúsítják közhitelűen a születéseket, házasságokat és halálzásokat. Az állami anyakönyvezéssel azonban nem szűnt meg az egyházi anyakönyv sem és mind a mai napig igen sokszor kiegészítője az államinak.

A legrégebbi szegedi anyakönyvezés

Szegeden a belvárosi plébánián található a legrégebbi egyházi anyakönyvi bejegyzés. Ekkor még palánki plébániának hívták a belvárosi plébániát. 1779-ig kizárólag itt vezettek anyakönyvet és minden született, megházasodott és elhalálozott szegedit itt jegyezték be a »nagykönyvbe«. 1779-ben Alsóvárosban, 80-ban Felsővárosban és 1805-ben Rókusban is megkezdték a bejegyzéseket és ettől kezdve a további bejegyzések már a lakóhely szerint illetékes városrészek szerint történtek.

A legutóbbi időkig mindez nem volt tulságosan érdekes. Legfeljebb ezek a dátumok azok számára voltak figyelemreméltók, akik a város történelmével vagy egy-egy kérdés feldolgozásával foglalkoztak.

Amikor azután életbelépett az 1939:IV. törvénycikk, soha nem gondolt »virágkora« kezdődött a régi anyakönyveknek, a polcok tetején porosodó elavult föliánsoknak.

Megkezdődik az őskutatás

A törvény életbelépése előtti néhány évig csak nagyritkán volt szükség egy-egy régi keresztlevélre, vagy házasságlevélre. A szülőké többnyire megvolt a család valamelyik tagjánál, a többi okmányra pedig jóformán senki sem volt kíváncsi. Amennyi éppen kellett, annyit mindenki tudott hallomásból is. A régi emlékek nyugodtan alhattak téli álmukat. Egyik szegedi plébánia vezetője elmondotta, hogy akadt nyolc-tíz esztendő is, amíg nem kellett megbolygatni a régi anyakönyveket.

Két év előtt a régi föliánsok bizonyára nagyot csodálkoztak és nem tudták mire vélni a dolgot, hogy olyan nagy forgalom alakult ki körülöttük.

Valósággal divatba jöttek, mindenki tőlük akart megtudni mindent.

Lapozták, forgatták, félredobták, újra elővették őket és nem volt nap, szinte nem volt óra, hogy valaki lázas kíváncsisággal ne kutatott volna bennük. Lassan-lassan oda jutottunk, hogy a régi okmányok nélkül mozdulni sem lehetett és az őskutatás egyik legfontosabb problémája lett a Ma emberének.

kutatás egyik legfontosabb problémája lett a Ma emberének.

Egy óra az anyakönyvi hivatalban

Soha nem tapasztalt mértékben megnövekedett az anyakönyvi hivatalok és a plébániák munkája. Még ma is sokszor előfordul, hogy egy délelőtti hetven-nyolevanan keresik fel az anyakönyvi hivatalt.

Valamennyien őseiket kutatják.

Legtöbbször valóban kereséséről, kutatásról van szó. Csak nagyon-nagyon kevesen tudják, hogy ki volt a nagypapa, szép mama, dédszülő. És éppen ez a baj. Egy óra az anyakönyvi hivatalban mindenkit meggyőzhet arról, hogy milyen nehéz munka az őskutatás.

Gácsér György anyakönyvvezetőnek sokszor bizony emberfeletti türelmet kell magára erőszakolnia, hogy minden kérést, minden kívánságot teljesíteni tudjon. Még pedig udvarias formák között. Itt azután mindenki megfordul, a város minden rangú és rendű polgára felekezeti, társadalmi, költői és némi különbség nélkül. És mindenkit ki kell elégíteni a lehetőséghez mérten.

Mindenkinek minden sürgős és mindenki azt hiszi, hogy az ő dolga mindenki másnál fontosabb és sürgősebb. Erről beszélgetünk Gácsér anyakönyvvezetővel, aki a következőkben foglalja össze tapasztalatait:

— Az 1939. évi IV. törvénycikkel kapcsolatban bizony igen-igen megszapordott a munkánk. Sokszor alig győzzük. És ez nem azért van így, mert sok kérelem fut be hozzánk. Ha mindenki tudná a pontos adatokat, akkor igazán játszi könnyedséggel és némi túlórával megoldanánk a kérdést. De ilyen esetek jóformán a ritkaságok birodalmába tartoznak. Bejön például valaki, hogy a nagypapája születési bizonyítványát keresi. S részéről már elintézt a dolog, a többi a mi dolgunk — gondolja. S hozzá még sürget is bennünket. Épp a multkor volt egy ehhez hasonló eset. Ezik tisztviselőnk az adatok után érdeklődött, hogy a nagypapa kb. mikor született. Egyszerre csak hangos vitatkozásra leszek figyelmes. Figyelni kezdtek és hallom, amikor az illető nagy hangon kijelenti:

»Mi az, hogy mikor született? Azt hiszi, ha tudnám, ide jönnek magához. Azért vannak maguk, hogy kinyomozzák, még pedig azonnal, mert nekem két nap múlva szükségem lesz az okmányra.«

— Ilven és hasonló esetek napirenden vannak.

Sokan az anyakönyvi hivatalt összetévesztik a nyomozó irodával...

Kétségkívül szívesen nyomozunk, hogy kikutasuk az ősokeket, de az mégis csak kevés, ha azt mondja például valaki, hogy »a nagypapája Szegeden született«. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy családi, vagy rokonai alapon legalább hozzávetőleges adatokat mindenki meg tud szerezni és akkor már lényegesen könnyebb a munkánk.

— Másik szomorú tapasztalatunk, hogy mindenki azonnal akar mindent. Mi természetesen szívesen segítünk, de ahhoz idő kell, épp ezért

jól teszi mindenki, ha nem hagyja utolsó pillanatra az ősök okmányainak beszerzését.

Különösen akkor nem, ha még pontos adatokkal sem rendelkezik. Sokszor megtörténik az is, hogy valakinek nagynehezen kinyomozzuk valamelyik okmányát és kéréséhez hiven kiállítjuk több példányban. És két-három hónap múlva újra jön anélkül, hogy most már tudná az adatokat... Valahová elrakta a másodpéldányokat és azt gondolja, hogy inkább mi keresgessük újból, mint ő otthon. Több megértést és némi kis türelmet kérünk, hiszen félveünkint kb. kilencezer őskutatás céljaira szolgáló okmányt állítunk ki...

A plébániák több ezer okmányt állítanak ki évente

Az állami anyakönyvi hivatalokhoz hasonló nagyforgalmat bonyolítanak le a szegedi plébániák. A legrégebbi szegedi plébánián, Belvárosban érdeklődünk az őskutatások iránt. Igen érdekes tájékoztatást kaptunk:

— Igen sok érdeklődő fordul még ma is plébániánkon, tudomásunk szerint a többi városrészek plébániáin is. Aki régebbi időről keres iratokat, az hozzánk, mint legrégebbi plébániához jön először. Itt azután vagy megtaláljuk a kért kereszt-, illetve házasságlevelet, vagy utbaigazítást adunk. Kötön tisztviselő dolgozik ebben az ügyben és mind a magunk, mind a közönség érdekében névsor és évszám szerint indexeltük utólag a régi anyakönyveket, úgy, hogy ma már aránylag igen gyorsan megtaláljuk a kért adatokat, ha valaki legalább a nevet és a házazvetőleges évszámot tudja. Évente átlagban mintegy négyezer származás-igazolásra szükséges okmányt állítunk ki. Legtöbb dolog természetesen azokkal van, akik ugyszólván adatok nélkül jönnek.

4 százalékkal kamatozó
**Erdélyi
nyeremény-
kölcsönök**

a legkisebb összegben is a

**SZEGEDI
KERESKEDELMI
ÉS IPARBANK-NÓL**

jegyezhetők bármikor

P 1.000.000.— összegig terjedő nyereményekkel.

1005, 2376 és 2852. számú telefonok szívesen adunk felvilágosítást.

A jegyzett kötvényi pénztárunk azonnal kiszolgálható.

bániánkon, tudomásunk szerint a többi városrészek plébániáin is. Aki régebbi időről keres iratokat, az hozzánk, mint legrégebbi plébániához jön először. Itt azután vagy megtaláljuk a kért kereszt-, illetve házasságlevelet, vagy utbaigazítást adunk. Kötön tisztviselő dolgozik ebben az ügyben és mind a magunk, mind a közönség érdekében névsor és évszám szerint indexeltük utólag a régi anyakönyveket, úgy, hogy ma már aránylag igen gyorsan megtaláljuk a kért adatokat, ha valaki legalább a nevet és a házazvetőleges évszámot tudja. Évente átlagban mintegy négyezer származás-igazolásra szükséges okmányt állítunk ki. Legtöbb dolog természetesen azokkal van, akik ugyszólván adatok nélkül jönnek.

Sok meglepetés érheti az őskutatókat

— A legrégebbi anyakönyvek bizony nehezen olvashatók és latin nyelviűek. A XIX. század huszas éveitől azonban már magyarul találjuk a bejegyzéseket. Az abszolutizmus idején ismét latin a bejegyzési nyelv, a kiegyezés óta napjainkig csak magyarul végezzük az anyakönyvezést. Sok, nemvárt dolog, sok meglepetés éri az őskutatókat. Igen gyakran előfordul, hogy az ősök származására vonatkozólag nem kedvező adatok jutnak az illetők birtokába. De hát ilyenkor is vállalni kell a leszármazást... 1820 és 40 között Szegeden nagy áttérési hullám volt tapasztalható és ennek következményei csak most derültek ki, amikor mindenkinek szüksége volt az ősök származására. Az áttérés persze így százszázhusz év múlva már feledésbe ment és csak most döbentek rá egyesek, hogy hiba van a nagypapa vagy a nagymama, esetleg a távolabbi ősök körül.

A két nyilatkozatból látható, hogy hozzávetőleges számítás szerint 1939 óta Szegeden legalább százhuszezer származást igazoló okmányt állítottak ki az anyakönyvi hivatalban és a plébániánkon. És a kutatásnak egylőre még nincs vége. Illetékesek szerint legalább még két esztendő szükséges ahhoz, hogy a forgalomban csökkenés álljon be.

Tehát még körülbelül két év és a régi föliánsok ismét pihenhetnek.

DR. BOKOR ISTVÁN.

VÖNEKI GYULA

**papír-, írószer-, rövidáru-
nagykereskedését**

Szegeden, Tisza Lajos körút 55. szám alatt
manvitotta

Ősszel és télen óvja az arcát

Gréf kenőccsel
hatása biztos. Készíti

Suriányi József

Szent Rókus Gyógyszertára
ZEGED, Kossuth Lajos-sugárút 31. sz. Óvadjunk az utánzatoktól!

Köszönetnyilvánítás

Mindazoknak, akik felejtethetlen férjem elhalálása alkalmával szóval és tettel segítségemre voltak, végtisztességgel megjelennek és drága halottam sirjára virágot fektettek, ezuton mondok köszönetet úgy a magam, mint hozzátartozóim nevében.

ÖZV. WINDERLICH HUGÓNE
Bajza utca 2. szám.